

خطبه بدون الف یا مونقه از حضرت امام علی (ع)

روزی جمعی از اصحاب پیغمبر بحث می نمودند در اطراف این موضوع که کدام حرف است در حروف که از همه بیشتر در کلام موجود است؟ معلوم شد حرف الف از همه بیشتر است و هیچکس نمی نتواند کلامی بگوید که الف در آن نباشد. حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) حضور داشتند. بدون تأمل و فی البداهه خطبه ای فرمودند. چنانکه عقلها حیران ماند و نام این خطبه را مونقه گذاشتند؛ یعنی در حسن و نیکویی و بلاغت، شگفت آور است.

حَمِدْتُ مَنْ عَظَمَتْ مَنَّتُهُ، وَ سَبَعَتْ نِعْمَتُهُ، وَ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ، وَ تَمَّتْ كَلِمَتُهُ، وَ نَقَدَتْ مَشِيئَتُهُ، وَ

بَلَغَتْ حُجَّتَهُ، وَ عَدَلَتْ قَضِيَّتَهُ، وَ حَمِدْتُ حَمْدَ مُقَرَّرِ بَرُوبِيَّتِهِ، مُتَخَضِّعِ لِعِبُودِيَّتِهِ، مُتَّصِلِ مِنْ

خَطِيئَتِهِ، مُعْتَرِفِ بِتَوْحِيدِهِ، مُسْتَعِيدِ مِنْ وَعِيدِهِ، مُؤَمِّلِ مِنْ رَبِّهِ مَغْفِرَةَ تَنْجِيهِ، يَوْمَ يَشْغَلُ عَنْ

فَصِيلَتِهِ وَ بَنِيهِ، وَ نَسْتَعِينُهُ، وَ نَسْتَرْشِدُهُ، وَ نُؤْمِنُ بِهِ، وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ، وَ شَهِدْتُ لَهُ بِضَمِيرِ

مُخْلِصِ مَوْقِنِ، وَ فَرَدَّئِهِ تَفْرِيدَ مُؤْمِنِ مُتَقِنِ، وَ وَحْدَتَهُ تَوْحِيدَ عَبْدٍ مُذْعِنِ لَيْسَ لَهُ شَرِيكَ فِي

مُلْكِهِ، وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ فِي صُنْعِهِ، جَلَّ عَنْ مُشِيرِ وَ وَزِيرِ، وَ تَنَزَّاهُ عَنْ مِثْلِ وَ نَظِيرِ، عِلْمَ

فُسْتَرٍ، وَ بَطْنَ فَخْبَرٍ، وَ مَلِكٍ، فَقَهْرٍ، وَ عُصَى فُغْفَرٍ، وَ عَبْدٍ فُشَكَرٍ، وَ حَكَمَ فَعَدَلٍ، وَ تَكَرَّمَ وَ

تَفَضَّلَ، لَمْ يَزَلْ وَ لَمْ يَزُولْ، وَ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، وَ هُوَ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ وَ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ، رَبُّ مُتَفَرِّدٌ
بِعِزَّتِهِ، مَمْلُوكٌ بِقُوَّتِهِ، مُتَقَدِّسٌ بِعُلُوِّهِ، مُتَكَبِّرٌ بِسُمُوِّهِ لَيْسَ يُدْرِكُهُ بَصَرٌ، وَ لَمْ يُحِطْ بِهِ نَظْرٌ،
قَوِيٌّ، مَنِيْعٌ، بَصِيْرٌ، سَمِيْعٌ، عَلِيٌّ، حَكِيْمٌ، رَئُوْفٌ، رَحِيْمٌ، عَزِيْزٌ، عَلِيْمٌ، عَجَزَ فِي وَصْفِهِ مَنْ
يَصِفُهُ، وَ ضَلَّ فِي نَعْتِهِ مَنْ يَعْرِفُهُ، قَرُبَ فَبُعْدَ، وَ بَعْدَ فِقَرُبَ، يُجِيبُ دَعْوَةَ مَنْ يَدْعُوهُ، وَ يَرْزُقُ
عَبْدَهُ وَ يَحِبُّهُ، ذُو لَطْفٍ خَفِيٍّ، وَ بَطْشٍ قَوِيٍّ، وَ رَحْمَةً مُوسِعَةً، وَ عَقُوبَةً مُوجِعَةً، رَحْمَتُهُ جَنَّةٌ
عَرِيضَةٌ مُوْنِقَةٌ، وَ عَقُوبَتُهُ حَجِيْمٌ مُؤَصَّدَةٌ مُوْبِقَةٌ، وَ شَهِدَتْ بِبِعْثِ مُحَمَّدٍ عَبْدِهِ وَ رَسُوْلِهِ صَفِيِّهِ
وَ حَبِيْبِهِ وَ خَلِيْلِهِ، بَعَثَهُ فِي خَيْرِ عَصْرِ، وَ حِيْنَ فِتْرَةٍ، وَ كُفْرٍ، رَحْمَةً لِعَبِيْدِهِ، وَ مِئَّةَ لِمَزِيْدِهِ، خَتَمَ
بِهِ نُبُوَّتَهُ، وَ قَوَى بِهِ حُجَّتَهُ، فَوَعَظَ، وَ نَصَحَ، وَ بَلَّغَ، وَ كَدَحَ، رُوْفًا بِكُلِّ مُؤْمِنٍ، رَحِيْمٌ، وَ لِيٌّ،
سَخِيٌّ، ذَكِيٌّ، رَضِيٌّ، عَلَيْهِ رَحْمَةٌ، وَ تَسْلِيْمٌ، وَ بَرَكَاتٌ، وَ تَعْظِيْمٌ، وَ تَكْرِيْمٌ مِنْ رَبِّ غَفُوْرٍ رَحِيْمٍ،
قَرِيْبٍ مُجِيْبٍ، وَ صَيِّتُكُمْ مَعَشَرَ مَنْ حَضَرَ نِيَّ، بِتَقْوَى رَبِّكُمْ، وَ ذَكَرْتُكُمْ بِسُنَّةِ نَبِيِّكُمْ، فَعَلَيْكُمْ
بِرَهْبَةٍ تُسَكِّنُ قُلُوْبَكُمْ، وَ خَشْيَةٍ تَذَرِي دُمُوعَكُمْ، وَ تَقِيَّةٍ تُنْجِيكُمْ يَوْمَ يُذْهِلُكُمْ، وَ تُبْلِيكُمْ يَوْمَ
يَفُوْزُ فِيهِ مَنْ ثَقَلَ وَزَنَ حَسَنَتِهِ، وَ خَفَّ وَزَنَ سَيِّئَتِهِ، وَ لَتَكُنْ مَسْئَلَتُكُمْ مَسْئَلَةً ذُلًّا، وَ خُضُوْعًا، وَ

شُكْرٍ، وَ خُشُوعٍ، وَ تَوْبَةٍ، وَ نَزْوَعٍ، وَ نَدَمٍ وَ رُجُوعٍ، وَ لِيَغْتَنِمَ كُلُّ مُغْتَنِمٍ مِنْكُمْ، صِحَّتَهُ قَبْلَ
سُقْمِهِ، وَ شَيْبَتَهُ قَبْلَ هَرَمِهِ، وَ سِعَتَهُ قَبْلَ عَدَمِهِ، وَ خُلُوتَهُ قَبْلَ شُغْلِهِ، وَ حَضْرَهُ قَبْلَ سَفَرِهِ، قَبْلَ
هُوَ يَكْبُرُ، وَ يَهْرَمُ، وَ يَمْرَضُ، وَ يَسْقَمُ، وَ يُمْلَأُ طَبِيبُهُ، وَ يُعْرَضُ عَنْهُ جَبِيئُهُ، وَ يَتَعَيَّرَ عَقْلُهُ، وَ
لِيَقْطِعَ عُمُرَهُ، ثُمَّ قِيلَ هُوَ مَوْعُوكَ، وَ جِسْمُهُ مَنُهَوَكٌ، قَدْ جَدَّ فِي نَزْعٍ شَدِيدٍ، وَ حَضْرَهُ كُلُّ قَرِيبٍ
وَ بَعِيدٍ، فَشَخَّصَ بَبَصْرِهِ، وَ طَمَحَ بِنَظَرِهِ، وَ رَشَحَ جَبِيئَهُ، وَ سَكَنَ حَنِيئَهُ، وَ جَذَبَتْ نَفْسُهُ، وَ
نُكِبَتْ عِرْسُهُ، وَ حَفِرَ رَمْسُهُ، وَ يَتِمُّ مِنْهُ وُلْدُهُ، وَ تَفَرَّقَ عَنْهُ عَدَدُهُ، وَ قَسِمَ جَمْعُهُ، وَ ذَهَبَ
بَصْرُهُ وَ سَمْعُهُ، وَ كُفِنَ، وَ مَدِدَ، وَ وُجَّهَ، وَ جُرِدَ، وَ عَسِلَ، وَ عُرِيَ، وَ نُشِفَ، وَ سُجِيَ، وَ بَسِطَ
لَهُ، وَ نُشِرَ عَلَيْهِ كَفْنُهُ، وَ شُدَّ مِنْهُ دُقْنُهُ، وَ قَمِصَ، وَ عَمِمَ، وَ أُلْفَ، وَ وُدِعَ، وَ سَلِمَ، وَ حُمِلَ فَوْقَ
سَرِيرٍ، وَ صَلَّى عَلَيْهِ بِتَكْبِيرٍ، وَ نُقِلَ مِنْ دُورِ مَزْخَرَفَةٍ، وَ قُصُورِ مُشَيَّدَةٍ، وَ حَجَرِ مُنْضَدَةٍ، فَجُعِلَ
فِي ضَرِيحٍ مَلْحُودَةٍ، ضَيِّقٍ مَرَصُوصٍ بِلَبَنِ، مَنُضُودٍ، مُسَقَّفٍ بِجُلُودٍ، وَ هِيلَ عَلَيْهِ حَقْرُهُ، وَ
حُنِيَ عَلَيْهِ مَدْرُهُ، فَتَحَقَّقَ حَذْرُهُ، وَ نُسِيَ خَبْرُهُ وَ رَجَعَ عَنْهُ وُلِيُّهُ، وَ نَدِيمُهُ، وَ نَسِيْبُهُ، وَ حَمِيمُهُ،
وَ تَبَدَّلَ بِهِ قَرِينُهُ، وَ حَبِيبُهُ، وَ صَفِيئُهُ، وَ نَدِيمُهُ فَهُوَ حَشْوُ قَبْرِ، وَ رَهِينُ قَفْرِ، يَسْعَى فِي جِسْمِهِ

دودُ قبره وَ يَسِيلُ صَدِيدُهُ مِنْ مَنْخَرِهِ، يُسْحَقُ ثَوْبُهُ وَ لَحْمُهُ، وَ يُنْشَفُ دَمُهُ، وَ يُدَقُّ عَظْمُهُ، حَتَّى
يَوْمَ حَشْرِهِ، فَيُنْشَرُ مِنْ قَبْرِهِ، وَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ، وَ يُدْعَى لِحَشْرٍ وَ نُشُورٍ، فَتَمَّ بُعْثِرَتِ قُبُورٌ، وَ
حُصِّلَتِ صُدُورٌ، وَ جِءَ بِكُلِّ نَبِيٍّ، وَ صَدِيقٍ، وَ شَهِيدٍ، وَ مِنْطِيقٍ، وَ تَوَلَّى لِفِصْلِ حُكْمِهِ رَبٌّ
قَدِيرٌ، بَعْبِيدِهِ خَبِيرٌ وَ بَصِيرٌ، فَكَمَ مِنْ زَفْرَةٍ تُضْنِيهِ، وَ حَسْرَةٍ تُنْضِيهِ، فِي مَوْقِفٍ مَهُولٍ عَظِيمٍ، وَ
مَشْهَدٍ جَلِيلٍ جَسِيمٍ، بَيْنَ يَدَيِ مَلِكٍ كَرِيمٍ، بِكُلِّ صَغِيرَةٍ وَ كَبِيرَةٍ عَلِيمٍ، حِينَئِذٍ يُلْجِمُهُ عَرَقُهُ، وَ
يَحْفِرُهُ قَلْفُهُ، عَبْرَتُهُ غَيْرُ مَرْحُومَةٍ، وَ صَرَخَتُهُ غَيْرُ مَسْمُوعَةٍ، وَ حُجَّتُهُ غَيْرُ مَقْبُولَةٍ، وَ تَوَلَّى
صَاحِقَتُهُ، وَ تُبَيَّنُ جَرِيرَتُهُ، وَ نَطَقَ كُلُّ عَضْوٍ مِنْهُ بِسُوءِ عَمَلِهِ وَ شَهِدَ عَيْنُهُ بِنَظَرِهِ وَ يَدُهُ
بِبَطْشِهِ وَ رِجْلُهُ بِخَطْوِهِ وَ جِلْدُهُ بِمَسِّهِ وَ فَرْجُهُ بِلَمْسِهِ وَ يُهَدِّدُهُ مُنْكَرٌ وَ نَكِيرٌ وَ كَشَفَ عَنْهُ
بَصِيرٌ فَسُلْسِلَ جِيدُهُ وَ غُلَّتْ يَدُهُ وَ سِيقَ يُسْحَبُ وَحَدَهُ فُورَدَ جَهَنَّمَ بِكَرْبٍ شَدِيدٍ وَ ظَلَّ يُعَذَّبُ فِي
جَحِيمٍ وَ يُسْقَى شَرْبَةً مِنْ حَمِيمٍ تَشْوِي وَجْهَهُ وَ تَسْلُخُ جِلْدَهُ يَضْرِبُهُ زَبِيئَتُهُ بِمَقْمَعٍ مِنْ حَدِيدٍ
يَعُودُ جِلْدُهُ بَعْدَ نَضْجِهِ بِجِلْدٍ جَدِيدٍ يَسْتَعْيِثُ فَيُعْرَضُ عَنْهُ خَزَنَةٌ جَهَنَّمُ وَ يَسْتَصْرِخُ فَيَلْبَثُ حَقْبَهُ
بِنَدَمٍ نَعُودُ بِرَبِّ قَدِيرٍ مِنْ شَرِّ كُلِّ مَصِيرٍ وَ نَسْأَلُهُ عَفْوً مَنْ رَضِيَ عَنْهُ وَ مَغْفِرَةً مَنْ قَبِلَ مِنْهُ فَهُوَ

وَلِيٌّ مَسْنَلْتِي وَ مُنْحَجٌ طَلِبْتِي فَمَنْ زُحِرَحَ عَن تَعْدِيبِ رَبِّهِ سَكَنَ فِي جَنَّتِهِ بِقُرْبِهِ وَ خُلِدَ فِي
قُصُورٍ مُّشِيدَةٍ وَ مُكِّنَ مِنْ حُورٍ عَيْنٍ وَ حَفْدَةٍ وَ طَيْفٍ عَلَيْهِ بَكْنُوسٍ وَ سَكَنَ حَظِيرَةَ فِرْدَوْسٍ، وَ
تَقَلَّبَ فِي نَعِيمٍ، وَ سَقَى مِنْ تَسْنِيمٍ وَ شَرَبَ مِنْ عَيْنِ سَلْسَبِيلٍ، مَمْرُوجَةٍ بِزَنْجَبِيلٍ مَخْتُومَةٍ
بِمَسْكِ عَبِيرٍ مُسْتَدِيمٍ لِلْحُبُورِ مُسْتَشْعِرٍ لِلسَّرُورِ يَشْرَبُ مِنْ خُمُورٍ فِي رَوْضٍ مُشْرِقٍ مُغْدِقٍ لَيْسَ
يَصْدَعُ مَنْ شَرِبَهُ وَ لَيْسَ يَنْزِيفُ هَذِهِ مَنْزِلَةٌ مَنْ خَشِيَ رَبَّهُ وَ حَذَرَ نَفْسَهُ وَ تَلِكَ عُقُوبَةٌ مَنْ
عَصَى مُنْشِئَهُ وَ سَوَّلَتْ لَهُ نَفْسُهُ مَعْصِيَةَ مُبْدِيهِ ذَلِكَ قَوْلٌ فَصْلٌ وَ حُكْمٌ عَدْلٌ خَيْرٌ قَصَصٍ قِصَّةً
وَ وَعَظٌ بِهِ نَصٌّ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ نَزَلَ بِهِ رُوحٌ قُدُسٍ مُبِينٍ عَلَى نَبِيِّ مُهْتَدٍ مَكِينٍ صَلَّتْ
عَلَيْهِ رُسُلٌ سَفَرَةٌ مُكْرَمُونَ بَرَرَةٌ عُدْتُ بِرَبِّ رَحِيمٍ مِنْ شَرِّ كُلِّ رَجِيمٍ فَلْيَنْصَرِّعْ مُتَضَرِّعُكُمْ وَ
لِيَبْتَهِلْ مُبْتَهَلُكُمْ فَتَسْتَغْفِرُ رَبَّ كُلِّ مَرْبُوبٍ لِي وَ لَكُمْ.

ستایش می کنم کسی را که منتش عظیم است و نعمتش فراوان؛ و رحمتش (بر غضبش) پیشی گرفته است. سخن (و حکم) اوتمامیت یافته (و قطعی است)؛ خواست او نافذ و برهانش رسا و حکمش بر عدالت است.

ستایش می کنم، به سان سپاس آن که معترف به ربوبیتش و پر خضوع در بندگی اوست. و از گناه خویش (بریده و) کنده شده و به توحید او اقرار می نماید. و از وعید (و بیم) عذابش (به خود او) پناه می برد. و از درگاه پروردگارش امیدوار آمرزشی است که او را نجات

بخشد، در روزی که (انسان را به گرفتاری خویش مشغول و) از بستگان و فرزندان غافل می‌سازد.

از او یاری و هدایت می‌جوییم و به او ایمان داریم و بر او توکل می‌کنیم. از ضمیری با اخلاص و یقین، برای او (به توحید) گواهی می‌دهم و او را به یکتایی می‌شناسم. یکتا شناسی فردی مؤمن و استوار (در یقین). و او را یگانه می‌شمارم، یگانه دانستن بنده ای خاضع. نه در پادشاهی خود شریکی دارد و نه در آفرینشش یآوری. برتر از آن است که مشاور و وزیری داشته باشد و منزّه است از داشتن همانند و نظیری. (بر کردارها) آگاهی یافت و پوشیده داشت. و از نهان امور مطلع گردید و بدان آگاه است و اقتدار و چیرگی دارد.

نافرمانی گشت و آمرزید، طاعت و بندگی اش نمودند و او شکرگزاری نمود. فرمان‌روایی کرد و عدالت گسترد؛ و برتر از شائبه‌ی هر نقص و عیبی است و (آنچه شایسته‌ی هر چیزی بود، به او) عطا فرمود. همیشه بوده و هست و هیچ‌گاه زوال نمی‌یابد. و چیزی همانندش نیست. و او پیش از هر چیزی است و پس از هر چیزی. پروردگاری است که به عزّتش یگانه و به قدرت خویش پادشاه (و مقتدر). و به برتری شأنش پاک (و منزّه) است. و به علوّ مقامش (به حق) خود را بزرگ می‌شمارد. دیده‌ای او را نمی‌بیند و نگرشی (در معرفت) بر او احاطه پیدا نمی‌کند.

قوی و مقتدر و بینا و شنوا و برتر و حکیم و رؤوف و مهربان و عزّتمند و داناست. هر آن که به توصیف او برآید، در وصفش حیران ماند. (به آفریدگان) نزدیک است و (در رفعت مقام، از آنان) دور است. (به علوّ شأنش از آنان) دور است و (به آنان) نزدیک است، و دعای کسی را که او را بخواند، اجابت می‌کند. و به بنده اش روزی می‌دهد و بدو عطا می‌فرماید. دارای لطفی است پنهان و قهری قوی و رحمتی گسترده و کيفری دردناک. رحمتش بهشتی پهناور و زیباییست و کيفرش جهنمی در بسته و هلاکت‌بار.

و گواهی می‌دهم به بعثت محمد صلی الله علیه و آله، بنده و فرستاده و برگزیده و حبیب و خلیلش که او را -در بهترین (و ضروری ترین) برهه و در دوران گسیختگی (وحی) و کفر- به عنوان رحمتی برای بندگان خود و نعمتی برجسته از نعمتهای فراوان خویش مبعوث فرمود. خداوند کار (برانگیختن پیامبران به) پیامبری (از جانب) خود را به وسیله او به پایان رسانید و برهان خویش را با وی قوّت بخشید و آن بزرگوار نیز موعظه فرمود و خیرخواهی نمود و به سختی کوشید، نسبت به هر مؤمنی رؤوف و مهربان بود. سروری بخشنده و پاک گهر و راضی (به قضا و حکم حق) بود. رحمت و سلام و برکت و تعظیم و تکریمی (ویژه و فراوان) از سوی پروردگاری آمرزنده و مهربان و نزدیک و اجابت‌کننده، بر او باد.

ای گروهی که نزد من حاضرید؛ شما را به تقوای پروردگارتان سفارش می‌کنم و به شیوه پیامبرتان یادآوری می‌نمایم. پس بر شما باد به ترسی که در دل‌هایتان جای گیرد و هراسی که اشکتان را جاری کند و تقوایی که نجاتتان بخشد، در روزی که هر که وزن نیکی اش سنگین و وزن کار بدش سبک باشد، رستگار شود. درخواست شما (از پروردگارتان) درخواستی توأم با ذلت و افتادگی و شکرگزاری و فروتنی و توبه و کنده شدن (از گناه) و پشیمانی و بازگشت (به طاعت) باشد.

هر کدامتان که غنیمت شمار (فرصت) است، عافیتش را پیش از بیماری و پیری اش را پیش از تهی دستی و فراغتش را پیش از (گرفتاری و) مشغولیت و زمان حضورش را پیش از کوچ، غنیمت بشمارد. پیش از آن که پیر شود و گرفتار بیماری و ناخوشی گردد و (به حالی افتد که) طبیبش از او ملول شود و (نزدیکترین) دوستش نیز از او روی گرداند و عقلش تباه گردد و رشته عمرش بگسلد. آن گاه گفته شود که فلانی به سختی بیمار است و تنش به شدت نحیف شده و در بستر احتضاری سخت افتاده است. و هر خویش و بیگانه ای (به عیادت و وداع) به بالینش آمده است. پس دیده اش را با خیرگی به بالا افکنده، نگاهش را بدان سو دوخته، پیشانی اش عرق کرده، ناله های دردآلودش آرام شده و جانش گرفته شد.

(در چنین حالی می بینی که) تیره بختی به همسرش روی آورده، گورش را کردند و فرزندانش بی سرپرست ماندند و نفراتش از دور او پراکنده شدند و آنچه جمع آوری کرده بود، تقسیم شده و بینایی و شنوایی اش از بین رفته است. (هم اکنون می بینی) رویش پوشانده، دست و پایش کشیده، رو به قبله اش کشیده اند و برهنه اش نموده، غسلش داده اند؛ (از هر جامه و پیرایه ای) عاری اش داشته، خشکش نموده اند و پارچه ای بر او افکنده و بر او کشیده اند و آماده اش نموده، (قطعه دیگر) کفنش را نیز بر او افکنده اند، (به گونه ای که) از آن کفن چانه اش را بسته، پیراهن و عمامه هم برایش قرار داده، در لفافش پیچیده اند و (نزدیکان) با او وداع نموده، بدرودش گفتند.

(اینک می نگری) بر تابوتش حمل نمودند و با تکبیر بر او نماز گزارند و از خانه های پر زرق و برق و قصرهای مجلل، با اتاقهای منظم و پی در پی، منتقل شده است. در گوری که برایش کنده اند، گذاشته شد. گوری که تنگ است و با خشتهای محکم چیده شده و سقفش با تخته سنگهایی پوشیده شده است و خاک قبرش را بر او ریخته، کلوخ بر او پاشیدند. پس آنچه که از آن هراسان بود، واقع شد و خبرش به فراموشی سپرده شد و (کسانی که) یار و همنشین و خویشاوند و دوست (او بودند)، از وی برگشتند و تنهایش گذاشتند و همدم و رفیق و یار و ندیمش، کسانی دیگر به جای او برگزیدند.

(اکنون) درون قبری قرار گرفته و به مکان تنها و خلوتی سپرده شده. کرمهای قبر در بدنش می‌دوند و خون و چرک از بینی اش روان است و جامه و بدنش فرسوده می‌شوند،

خونش می خشکد و استخوانش فرسوده می شود. (و بدین گونه است) تا روز حشر او؛ که از قبرش برانگیخته شود و در صور دمیده شود و برای حشر و نشر فرایش خوانند. پس آنجاست که قبور، زیر و رو می گردند و آنچه در سینه هاست، بیرون کشیده (و هویدا) می شوند و هر پیامبر و صدیق و شهید سخنوری (که مجاز به تکلم است)، آورده می شوند.

داوری قاطع آن روز را پروردگاری به عهده دارد که مقتدر بر بندگان و آگاه و بینا (به حالشان) است. پس بسا ناله هایی که او را رنجور و زمین گیر و حسرتی که فرسوده و نحیفش می گرداند. در جایگاهی هولناک و عظیم و مجتمعی بزرگ و وسیع، در مقابل پادشاهی بزرگوار که به هر کار کوچک و بزرگی داناست. در آن هنگام عرقش تا به دهان می رسد و اضطراب و ناراحتی اش، آرامش او را می رباید. اشکش مایه ترحم بر وی نمی شود و ناله اش شنیده (و بدان توجه) نمی گردد. و دلیل (و عذر) او پذیرفته نخواهد بود. نامه عملش به سویش باز می گردد (و به وی سپرده می شود) و بدی کردارش (بر او و دیگران) بیان می شود.

هر عضوی از او به بدی کارش گواهی می دهد. چشمش به نگاه او (به حرام) و دستش به سخت گیری (نامورد) او و پایش به گام برداشتن (به سوی حرام)، پوستش به لمس (نامشروع) و شرمگاهش به تماس (به حرام) گواهی می دهند. فرشتگان نکیر و منکر او را (به عذاب وحشتناک) تهدید می کنند و (خداوند) بینا از کارش پرده بر می دارد. پس زنجیر در گردنش افکنده، دستش با غل بسته می شود و کشان کشان و در تنهایی رانده می شود. و در آتش دوزخ عذاب می گردد. و شربتی از آب داغ به وی نوشانیده می شود که چهره اش پخته و پوستش را می کند.

فرشته مأمور (عذاب او) به سوی آتش می راندش، او را با گریز آهنین می زند، (پیوسته) پوستش پس از پخته شدن، به پوستی جدید بر می گردد (و تبدیل می شود). و فریاد استمداد برمی آورد، ولی مأموران جهنم از او روی بر می گردانند. و فریاد سر می دهد و با ندامت دوران طولانی اش را در جهنم می ماند.

به پروردگار توانا پناه می بریم از شرّ هر سرانجام (ناخجسته ای) و از او عفو می طلبیم به سان عفو کسانی که از آنان راضی گردید و آمرزش می جویم همانند کسانی که (ایمان و طاعتشان را) از آنان پذیرفت. زیرا تنها اوست که کفیل خواهش و تقاضای من است.

پس هر که از عذاب پروردگارش دور گردانده شود، به قرب حضرتش در بهشت سکنا گزیند و در قصرهایی مزین جاودانه ماند و از حوریان زیبا و سیه چشم و خادمان (بهشتی) بهره مند می گردد. و جامههایی (مملو از خوراکی و نوشیدنی) پیرامونش می گردانند و در جایگاه منیع و ممتاز بهشت مسکن یابد و در نعمتهای سرشار به سر برد و از تسنیم (و از نوشیدنی های بهشت) بدو نوشانیده می شود و از چشمه، سلسبیل آمیخته به زنجبیل، می

نوشد که با مشک و عبیری سربسته شده که پیوسته نشاط آفرین و سرور انگیز است. از نوشیدنی هایی (پاکیزه) در باغی روشن، (با درختانی) پربار می نوشد که هر کس از آن بنوشد، نه دچار سردرد می شود و نه مست و مدهوش می گردد. ۱

این جایگاه کسی است که از پروردگارش بترسد و از نفس خویش بر حذر باشد و آن (نیز) کیفر کسی است که معصیت پروردگارش نماید و نفس (شیطانی) او، نافرمانی آفریدگارش را برایش تزیین نماید.

این کلامی است قاطع و انکارناپذیر و حکمی بر پایه عدل. بهترین سخنی است که (از خدا و رسول) برگرفته شده و برترین پندی است که (درقرآن) بدان تصریح شده است. از سوی پروردگار ستوده نازل شده است و روح القدس (برتر از تمامی فرشتگان و دارای پاکی) ممتاز، آن را بر پیامبری هدایت یافته و بلند منزلت فرود آورده است. درود فرستادگان بزرگوار و گرامی داشتگان شایسته (الهی) بر او باد. پناه می برم به پروردگار مهربان از شرّ هر (شیطان) رانده شده. پس باید هریک از شما (به درگاه خداوند) تذلل نماید و (به آستانش) دعا و زاری کند تا از پروردگار هر آفریده ای، آمرزش بطلبیم برای خودم و شما.

شرح ابن ابی الحدید ج ۱۹ ص ۱۴۰ تا ص ۱۴۳، نهج السعادة فی مستدرک نهج البلاغه ج ۱ ص ۸۷ خ ۲۰، کنز العمال ج ۱۶ ص ۲۰۸ تا ص ۲۱۳ ش ۴۴۲۳۴، سفینه البحار ج ۱ ص ۳۹۷ با نقل از ج ۹ بحار الانوار چاپ قدیم، تاریخ عماد زاده ص ۴۳۶ جلد امیر المؤمنین (ع)